

Resumé

V roce 1989 proběhla pro české dějiny významná revoluce, která zapříčinila, že se česká společnost začala orientovat z východu na západ. Společnost, ve které převládaly rovnostářské principy se ocitla tváří v tvář realitě západního světa, kam svou orientací nepatřila.

V mínění lidí stále přetrvávaly nejenom touhy po sociálním zabezpečení, ale i jistá dávka rozhořčení nad rychle rostoucí diferenciací příjmů, která se projevovala negativním hodnocením bohatších lidí - svou úlohu sehrála i řada skandálů (tunelování a rychlý krach nově se zakládajících podniků).

Česká společnost byla před rokem 1989 jen minimálně stratifikována. Po revoluci bylo potřeba vytvořit novou elitu, střední třídu a souběžně s tím se vytvářela i nová spodní vrstva. Nejdynamičtější vývojem prošla nově vznikající stará střední třída (podnikatelé), pozvolněji se vyvíjela nová střední třída (odborníci s vysokoškolským vzděláním), jejíž přeměna je záležitostí několika generací.

K porovnání prestiže (v době transformace a před ní) musíme jako výchozí použít škálu z roku 1967, neboť se jedná o poslední škálu zhotovenou v komunistickém Československu. Komunistická společnost byla společností statickou a proto se můžeme domnívat, že se stratifikace do roku 1989 příliš nezměnila.

Na předních pozicích zůstávají povolání lékaře, ministra, vysokoškolského profesora a ředitele podniku. Na opačném konci škály jsou umístěna většinou manuální zaměstnání s nízkou kvalifikací (uklízečka, pomocný dělník, pouliční prodavač a v roce 1990 se zde na krátkou dobu ocitá i tajemník politické strany). Jistá specifika zaznamenáváme u profesí, které byly v komunistickém režimu protěžované (horník). Opačného ohodnocení se dostávalo povoláním, které si s sebou nesly negativní stín z komunistického režimu (voják z povolání).

Otevřená ekonomika nabízela i vyšší výdělky, které využili hlavně vysokoškoláci a středoškoláci, vyučení a lidé se základním vzděláním naopak zaznamenali snížení reálných příjmů. Stále větší důraz se začal klást na vysokoškolské vzdělání, míru kvalifikace, složitost práce a postavení v hierarchii (meritokratické principy), čímž se vyrovnávala původně vysoká míra statusové inkonzistence.

Ačkoliv revoluce změnila politickou situaci v Československu během několika týdnů, skutečná přeměna české společnosti trvala několik let a svým způsobem pokračuje dodnes